

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การปฏิรูปที่ดินและผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาป่าห้วยบง และป่าห้วยเคียน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ชื่อผู้เขียน	นายสงวน นันทชาติ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ ตันกิมยง ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุนทรเกสัช กรรมการ ดร.จุรีรัตน์ โทมัส กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของกระบวนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) ในประเทศไทย และกรณีศึกษา การปฏิรูปที่ดินในเขตป่าห้วยบง - ป่าห้วยเคียน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รวมพื้นที่ 31,927 ไร่ เพื่อศึกษาว่าการดำเนินการปฏิรูปที่ดินดังกล่าวโดยองค์การของรัฐ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประการใด

ในปี พ.ศ. 2521 ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน รัฐบาลมีนโยบายให้กรมป่าไม้ส่งมอบที่ดินพื้นที่ป่าห้วยบง - ป่าห้วยเคียน ให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา นำไปดำเนินการจัดสรรให้แก่เกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่จำนวน 31,927 ไร่ จากพื้นที่เขตป่าสงวนทั้งหมด จำนวน 34,737 ไร่ แต่ปรากฏว่ามีพื้นที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร ได้ผลดีนั้นมีเพียงพื้นที่เป็นบางส่วนเท่านั้น นอกนั้นเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เพื่อการดำรงชีพได้อย่างพอเพียง เนื่องจากเป็นที่ราบสลับเนินเขา เป็นลูกคลื่นและลาดชันบางแห่ง รวมถึงที่เป็นเนินสูงติดกับยอดเขา พื้นที่บางส่วนยังมีก้อนหินขนาดต่างๆ โขดหิน (สโลฟคอมเพล็ก) ยากในการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรที่มีฐานะยากจน

จากการศึกษาในเขตพื้นที่ปฏิรูปในภาคสนาม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อมูลเอกสารทางราชการและการสอบถามข้อมูลจากเกษตรกรที่ได้รับแจกสิทธิที่ดิน จำนวน 100 ครัวเรือนนั้น ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินโดยองค์การของรัฐพบว่า สภาพพื้นที่ที่ดินบางส่วนเป็นเนินเขา เป็นลูกคลื่นและลาดชันต่ำจนถึงลาดชันปานกลาง มีอัตราร้อยละ 47 เป็นที่ลาดเชิงเขา มีความลาดชันมากกว่าปานกลาง มีอัตราร้อยละ 25 และเป็นเนินสูงติดกับยอดเขา มีอัตราร้อยละ 5 มี

เพียงร้อยละ 23 ของเกษตรกรที่ได้รับแจกสิทธิที่ดินที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินได้ผลดี นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรร้อยละ 78 ยังคงใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่และร้อยละ 22 ได้ละทิ้งที่ดินปล่อยให้ป่าธรรมชาติขึ้นมาทดแทน จึงเป็นการดำเนินการปฏิรูปที่ดินที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นการให้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะที่ดิน และป่าไม้อย่างไม่คุ้มค่าและไม่ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างยิ่ง

Independent Study Title	Land Reform and Its Impacts on Natural Resources and Environment : A Case Study of Pa Huay Bong and Pa Huay Kian, Amphoe Muang, Changwat Phayao	
Author	Mr. Sa-nguan Nantachat	
M.A.	Man and Environment Management	
Examining Committee	Asst. Prof. Dr. Uraiwan Tankimyong	Chairman
	Asst. Prof. Dr. Suthep Soonthornpasuch	Member
	Dr. Jureerat Thomas	Member

ABSTRACT

The purpose of this study was to evaluate the process of the land reform program in Thailand (S.P.K. 4-01) based on the Agricultural Land Reform Act of 2518 B.E., under the Agricultural Land Reform Office (ALRO). A case study was also conducted in Huay Bong – Huay Kian Forest, Amphoe Muang, Phayao, to find out how this process has the impacts on natural resources and the environment.

According to a Royal Decree in 2521 B.E., an area of 31,927 rai in Huay Bong – Huay Kian Natural Forest Reserves covering the total area of 34,727 rai, has been declared as a land reform area in Amphoe Muang, Phayao. Consequently, the government issued an order for the Royal Forest Department to transfer such a piece of forest land to the Agricultural Land Reform Office in order to allocate and issue land rights (S.P.K. 4-01) to poor farmers in the area.

With regard to land utilization under the land reform program, it appears that only a small portion of the area is suitable and worthwhile for agricultural practices. The rest of the areas are generally flat to hilly and undulating, with steep slopes in some areas particularly near the top of the mountain and soils being classified as slope complex. In addition, some areas are covered with stones of various sizes, which makes it difficult for poor farmers to utilize such lands. And those farmers can not use and earn enough living out of their lands.

Field survey, interviews and data collected from 100 households, who have obtained S.P.K. 4-01 covering the total area of 1,000 rai, indicate that their lands are partially hilly and undulating with low to medium slopes (47%), medium to high slopes (25%), and high slopes near

the top of the mountain (5%) respectively. About 23% of sample households state that their lands are suitable for agriculture. However, only 10% of those indicate that they get good yields from their lands. Data also show that 78% of sample households are still using their lands whereas 22% have left their lands due to poor earning, leaving trees to grow naturally, and appearing to be a regenerating forest.

The findings of this study imply that implementation of the land reform program is not efficient, and that utilization of land and forest resources is not worthwhile or beneficial to farmers, which in turn, is significantly affecting natural resources and the environment.